

SOHBET (SÖYLEŞİ)

Bir yazarın bir konudaki kişisel görüş ve düşüncelerini karşısındakiyle sohbet ediyormuş gibi fazla derine inmeden anlattığı yazı türüdür.

ÖZELLİKLERİ

- Gazete ve dergilerde yayımlanır.
- Bir düşünce açıklanır, **bilgi** verilir.
- Söyleşilerde bir **konu sınırlandırması yoktur**. Gündelik olaylar, edebiyat ve sanat dünyası, ortak yaşantılar, toplumsal değerler ve meseleler vb. söyleşinin konusu olabilir. Önemli olan konunun sıkıcı olmamasıdır.
- Sohbet türündeki yazılarda, gerçek sohbetteki gibi **samimi, senli benli, cana yakın, nükteli bir üslup** kullanılır.
- **Karşılıklı konuşma havası** hakimdir. Yazar bu durumu soru-cevaplı cümlelerle sağlar.
- **Düşünceler derinleştirilmeden**, kesinliğe kaçmadan, bilimsel yolla **ispatlanmadan**, konuşma tavrı ve edasıyla ifade edilir.
- Yazar düşüncelerinin doğruluğunda ısrarcı değildir.
- **Öznel** bir bakış açısıyla kaleme alınır.
- Yazar düşüncelerini emredici bir tavırla değil, okuyucunun düzeyine inerek, okuyucuyla sıcak bir ilişki kurarak ortaya koyar. Okuyucuyu suçlamaz, bir suçu veya kusuru varsa “biz”li ifadelerle suç ve kusuru üstlenir ve genelleştirir.
- Sohbet türünde **açıklayıcı ve söyleşmeye bağlı anlatım** kullanılır.
- Dil ağırlıklı olarak **göndergesel** işlevde kullanılır.
- Açık, akıcı, yalın, duru bir anlatım kullanılır.
- Günlük **konuşma dili** kullanılır.

Yazılı anlatım türü olan sohbet ile radyo ve televizyonlarda yayınlanan sohbetler arasında benzerlikler vardır: İkisinde de amaç, herhangi bir konu hakkındaki duygu ve düşünceleri karşılıklı konuşma havasında, samimi, dostça, açık yürekli bir tavırla hoşça zaman geçirmek için okuyucuyla veya dinleyiciyle paylaşmaktır.

TÜRK EDEBİYATINDA SOHBET

• Nurullah Ataç	Söyleşiler Karalama Defteri Dergilerde
• Şevket Rado	Eşref Saati Ümit Dünyası Hayat Böyledir Aile Sohbetleri
• Falih Rıfkı Atay	Pazar Konuşmaları
• Yahya Kemal Beyatlı	Tarih Musahabeleri
• Ahmet kabaklı	Sohbetler
• Melih Cevdet Anday	Dilimiz Üzerine Söyleşiler
• Ahmet Rasim	Ramazan Sohbetleri
• Suut kemal Yetkin	Edebiyat Söyleşileri

Cenap Şahabettin
Refik Halit Karay
Hasan Ali Yücel
Attila İlhan

Sohbet-Deneme

- **Sohbet okuyucuyla konuşuyormuş gibi yazılırken; deneme ise kendi kendine konuşuyormuş gibi yazılır.**
- **Sohbette nükteli, halk söyleyişi vardır, deneme ise ağırbaşlı, özenli bir anlatıma sahiptir.**

Sohbet-Fıkra

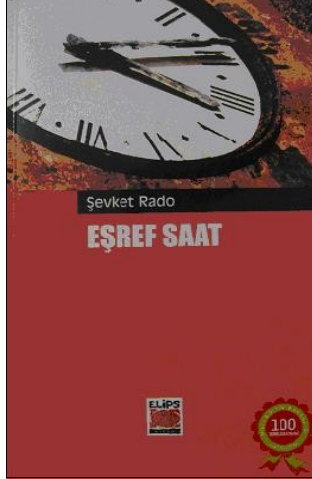
- **Sohbetlerde her türlü konu işlenirken; fıkralarda güncel konular işlenir.**

Sohbet Makale

- **Sohbette senli-benli, samimi bir anlatım; makalede ciddî, kitabî bir anlatım vardır.**
- **Sohbette günlük konuşma dili kullanılırken, makalede akademik bir dil kullanılır.**
- **Sohbette kanıtlama amacı yoktur. Makalede kanıtlama, bilimsel bir sonuca ulaşma amacı vardır.**
- **Sohbette konu derinlemesine incelenmez, makalede konu derinlemesine ele alınır.**

GÜLER YÜZ

Asık suratlı insanlardan hoşlanır mısınız desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çatıldığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız. Bir de karşınızdakinin sizi güler yüze dinlediğini, hatta araya biraz da tatlı söz karıştırarak sohbe renk verdiğini göreceksiniz konuş-tukça konuşacağımız gelir.

Zaten öyledir. Güler yüz her şeyden önce insana cesaret verir. Çünkü güler yüzlü insanlar her kusuru hoş gören, affeden insanlardır. Dünyada ilk

adımlarını yeni atmaya başlamış bir çocuğa herkes güler yüze bakar. Onun her kusuru yapabileceğini ve bütün kusurların affedilmeye layık olduğunu önceden kabul ettiğimiz için çocuk karşısında gülümser bir yüz takınırız. Olgun insanlar yalnız çocuklara değil, herkese affedici, kusura pek aldrımayıcı bir yüze bakarlar. Bu dünya öyle çatık kaşla dolaşmaya, şunun bunun kalbini kırmaya değer bir dünya değildir. Onun için güler yüzlü insanlar arasında yaşayanların hayatı daha tatlı geçer.

Bazı kimseler vardır, sanki Cenabı Hak onlara gülmeyi yasak etmiştir. Gülümsemeyi aklı başında adamın ciddiliğini bozan bir hâl sayarlar. Yüz-göz olmasınlar diye çocuklarına gülmezler; laubali demesinler diye konuşmalarına gülmezler. Kaşları sanki kudretten çatılmıştır. Çalışırken çatık, konuşurken çatıklar. Hatta kendilerine ettikleri zulüm yetmiyormuş gibi gülenlere de kızarlar.

Hayatı böyle saymak çok yanlış. Unutmayalım ki, biz insanların hayvanlardan bir farkımız konuşmaksa öteki farkımız da gülmektir. Hiç siz ömrünüzde gülen, kahkahalar savuran bir hayvan gördünüz mü? Zavallılar kim bilir ne kadar gülmek istiyorlardır! Hatta insan kardeşlerinin öyle bazı tuhafıkları vardır ki, onların karşısında herhâlde kahkahalarla gülmek için can atıyorlardır. Ama, ne hikmetse, yüzleri gülmeye elverişli bir şekilde yaratılmamıştır. Kendilerini ne kadar zorlasalar gülemezler. Hâlbuki insanlar, çok şükür, gülebiliyorlar. Bu imkanı niçin kullanmamalı?

Alain filozof hiddetin bir hastalık olduğunu söyler. Hem de hiddeti öksürüğe benzetir. Nasıl öksürük bir gıcıkla gelirse hiddet de öyledir. Bir kere başladı mı bir kere ile kalmaz; ikide bir öksürdüğünüz gibi ikide bir de hiddetlenir, sağa sola çatarsınız. Bu hastalığın bir tek tedavisi vardır. O da gülmeye alışmaktır.

Gülmeye alışmak deyip geçmeyiniz. İkinci Cihan Harbi'nden önce, belki de Birinci Cihan Harbi'nin yarattığı ruh hâli yüzünden Avrupa'da bazı milletler çok az güldüklerini fark etmişlerdi. Âdeta neşe azalmış, insanlar fazlasıyla somurtur olmuşlardı. Bunun en çok Macarlar farkına varmışlar ve hatırımda kaldığına göre Budapeşte şehrinde insanlara gülmeyi öğreten bir mektep açmışlar. O zaman bu mektebe pek çok öğrenci yazılmış; özel olarak yetiştirilmiş hocalar gülmeyi ya öğrenmemiş veya unutmuş olan yaşlı başlı öğrencilerine hayatın türlü hadiseleri karşısında evlerinde, çalıştıkları yerlerde, kulüplerde, gazinolarda, hatta eğlence yerlerinde nasıl güleceklerini öğretmişler. O insanlar şimdi ne hâldedirler pek bilmiyoruz ama fi tarihinde insanları biraz olsun gülmeye alıştırmak için harcanan gayret herhâlde boşuna değildi. Nitekim Tagor filozof da kendi hususi mektebinde öğrencilerine günde bir saat gülmeyi, kahkahalarla gülmeyi değilse bile, gülümsemeyi belletiyordu. Japondarda yüksek terbiye, en büyük matem günlerinde bile gülümsemeyi emreder. Kocası ölen bir Japon kadını ziyaretçilerini gülererek karşılamak zorundadır.

Hayatı iyi karşılamanın sırrını bulabilmek için her şeyden önce gülümsemeyi öğrenmeli. Belki siz de bilirsiniz: Her hadiseyi güler yüze karşılayan bir adama, "Eh... Hayatta muvaffak olduğun için sen tabii daima gülersin. Ama biz öyle miyiz ya?" demişler. Adam, bir kere daha gülmüş, "Yanıyorsunuz, hem de çok yanıyorsunuz. Ben hayatta muvaffak olduğum için gülmüyorum. Tam tersine! Güldüğüm için hayatta muvaffak oluyorum." demiş. Bu söz boşuna söylenmiş bir söz değildir. İçinde bilinmesi gereken bir hakikat saklı.

Soğuğa dayanmanın en emin çaresi soğuğu sevmektir, derler. Gerçekten insan soğuğu aradığı zaman, ne kadar şiddetli olursa olsun, etkilenmez. Sıcaklık şehir dururken karlı dağlara çıkarlar, vaktinden önce kışı arayanlar vardır. Karların içinde, gömleklerini de çıkararak bir pantolon âdeta çıplak gezerler. Soğuk, sıfırın çok altında olduğu hâlde onları üşütmez. Soğuğu sevdikleri için ona seve seve dayanırlar. Hayata dayanmanın en emin çaresi de hayatı sevmektir. İnsan bir kere hayatı sevince onun bütün külfetlerine katlanır; hiçbirini ağır gelmez. Sizi çok seven anneniz nasıl sizin yüzünüze hep güler bakarsa siz de hayata güler yüze bakar, etrafınızdaki insanlara da neşe verir, hayatın bir kat daha güzelleşmesine hizmet edersiniz.

"Güleriz ağlanacak hâlimize." diyen şair, emin olunuz ki, hata ediyor. Ağlanacak bir hâl karşısında ağlamaya kalkan adamdan hiçbir fayda gelmez. Fakat gülümseyen adamda, ümit vardır: Bu hâlin bir çaresini bulacak demektir.

Güler yüzün çözemeyeceği hiçbir mesele yoktur. Buzlar güneş karşısında nasıl erise çetin meseleler de işe güler yüze başlayan ve öylece devam eden insanların elinde çözülür. Asık suratla kapanan kapılar güler yüze açılır.

Bektaşî'nin hikâyesini bilirsiniz: 80 yaşında öldüğü hâlde mezar taşına "5 sene yaşadım" diye yazdırmış. Bu beş sene onun hayatta güler yüzle yaşadığı, gam kasavet nedir bilmeden hoşça geçirdiği senelermiş. Hayatını yaşadığınız yıllar boyunca uzatabilmek için her anınızı güler yüzle geçirmeniz gerekir.

Gene bizim bir şairimiz bir dostuna hediye ettiği resminin altına "Ağlarım hatıra geldikçe gülüşüklerimiz!" diye yazmıştır. Bu da güzel bir sözdür. Çünkü en iyi hatıra güler yüzle geçen günlerin hatırasıdır. Hayatta o günlerin sayısı az olursa insan bir gün gelir, "Ne etmişim de gülmemişim!" diye ağlayabilir.

Yüzünüzden tebessüm eksik olmasın.

(Şevket Rado, "Eşref Saat")